

Carlos Closa, Dimitry Kochenov (eds.)

REINFORCING RULE OF LAW OVERSIGHT IN THE EUROPEAN UNION

Cambridge University Press, 2016., pp. 339

Europska unija kao zajednica modernih europskih država između ostalog počiva i na ideji vladavine prava koja je i izričito spomenuta kao zajedničko nasljeđe Europe u Preambuli Ugovora o Europskoj uniji. Međutim, usprkos brojnim naporima država članica poduzetim u smjeru ostvarenja ovog ideala, regresije su uvijek moguće. Nažalost, toga smo svjedoci i u Uniji danas. Knjiga „*Reinforcing Rule of Law Oversight in the European Union*“ upravo pokušava odgovoriti na najvažnija pitanja koja se tiču stanja vladavine prava u Europskoj uniji, odnosno kod njezinih članica. Ovaj naslov donosi radove uglednih znanstvenika koji su osvijetlili najznačajnije referentne točke kada je u pitanju ocjena stanja vladavine prava u Uniji.

Knjiga je izašla 2016. g. u izdanju Cambridge University Pressa i ima ukupno 339 stranica, a glavni urednici su **Carlos Closa** i **Dimitry Kochenov**. Na početku je Kazalo (str. v-viii), pa Popis autora (str. ix-x.) i Predgovor (str. xi.-xii.) glavnih urednika, potom Popis kratica (str. xiii.) i Kazalo sudskih slučajeva (xiv.-xvi.). Nakon uvodnoga dijela, slijedi uvodno poglavlje iz pera glavnih urednika koje nosi naslov: „How to Save the EU's Rule of Law and Should one Bother“ (str. 1-12). Središnji dio knjige podijeljen je u tri cjeline s ukupno 14 radova uglednih znanstvenika na temu vladavine prava u Europskoj uniji (str. 14-326). Na kraju se nalazi Kazalo pojmova (str. 327-339). U osnovnim crtama prikazat ćemo središnji dio knjige.

Prvi dio „Establishing Normative Foundations“ (str. 14-102) posvećen je prikazu pravno-filozofskog utemeljenja same biti ideala vladavine. S druge strane, daje se i prikaz normativnog okvira *de lege lata*, ali i *de lege ferenda* kada je u pitanju vladavina prava u Europskoj uniji. Autori ističu kako u Uniji već postoje mehanizmi koji se mogu upotrijebiti u svrhu jačanja vladavine prava u državama članicama, no mnogo bi se toga još moglo unaprijediti u cilju poboljšanog nadzora nad provedbom i poštovanjem vladavine prava.

Drugi dio „Proposing New Approaches“ (str. 103-246) upravo se bavi sasvim konkretnim prijedlozima kako poboljšati institucionalno-pravne mogućnosti osnaživanja primjene vladavine prava u Europskoj uniji. Glavni urednici napominju kako su mnogi od ovih prijedloga već razmatrani u okviru institucija same Unije i u okviru drugih europskih organizacija, uključujući Vijeće Europe. Učinkovitiji nadzor Europske komisije nad kršenjem ugovornih obveza država članica, posebice kada je u pitanju sustavno kršenje Ugovora, te jačanje međusobnog nadzora između država članica kada je u pitanju vladavina prava – neki su od najznačajnijih prijedloga. Neki autori zatim upućuju i na važnost Povelje Europske unije o temeljnim pravima,

a drugi mogućnost za osnaživanje ovog načela vide u jačanju uloge Venecijanske komisije za demokraciju kroz pravo.

Treći dio knjige „Identifying Deeper Problems“ (str. 247-326) donosi dublji uvid u problematiku vladavine prava u Europskoj uniji. U ovome poglavlju autori upozoravaju kako je u pokušaju sagledavanja cijele slike potrebno pozornost usmjeriti i prema državama članicama te prema procesima koji se odvijaju na ustavno-političkim pozornicama unutar država članica, a imaju utjecaja na razvoj vladavine prava. Nadalje, pojedini autori ističu kako bi sama EU, u cilju očuvanja vladavine prava, jednaku pozornost trebala posvetiti jačanju i obrani institucija liberalne demokracije, kao i borbi protiv korupcije koja postaje sve veća prijetnja demokratskim procesima unutar država članica. Međutim, drugi autori upozoravaju na to da i sama Europska unija pati od određenih nedostataka (posebice kada se stvari sagledaju s pozicije demokracije i legitimiteta) koji svakako imaju dalekosežne posljedice, pa tako utječu i na sam postupak ostvarenja visokih zahtjeva koji proizilaze iz ideala vladavine prava.

Ozbiljenje vladavine prava u Uniji postaje sve aktualnijom temom. Najnoviji događaji širom Europe opravdavaju porast zanimanja znastvenika za ovu tematiku. Ova knjiga u tome smislu svakako može poslužiti kao vrijedan doprinos u rasvjetljavanju glavnih problema s kojima se vladavina prava suočava u naše vrijeme, a u radovima okupljenih autora možemo pronaći i konkretne mehanizme koji bi mogli olakšati recepciju ovog ideala na prostoru Europske unije. Ipak, na kraju, valja se prisjetiti promišljanja F. A. von Hayeka za kojega je vladavina prava tek ideal kojemu se, istina, možemo približavati sve više i više, ali koji možda nikada nećemo moći dohvatiti u potpunosti. Ipak, puno se toga može ostvariti i samim primicanjem cilju, stoga svakako vrijedi uložiti svaki trud u tome smjeru.

Vedran Zlatić, mag. iur.